

LAZAR
RISTOVSKI

Jednostavne
priče

Copyright © 2015, Lazar Ristovski
Copyright © ovog izdanja 2015, LAGUNA

Fotografija autora: Milan Josipović

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Jednostavne priče

SADRŽAJ

Gačac (<i>Corvus frugilegus</i>)	9
Iznenadna smrt Ilije pekara	31
Izdajničko srce	39
Tranzicija	53
Pansion za pse	67
Kapetan Meho	77
Konceptualno ogledalo	89
Loš čovek	99
Dvoboj.	107
Ribar i balerina	113
Rodendan	129
Sastanak naslepo	143
Teslina zvezda.	157
<i>O autoru</i>	163

GAČAC

(*Corvus frugilegus*)

Došao majstor Toma s posla negde oko pet popodne, pojeo čorbast pasulj sa suvim mesom, popio pivo i legao da odspava.

Samo što je sklopio oči, kad ču kako neko lupa na vrata. Pomisli da će žena ili deca ustati da vide ko je.

Kucanje se i dalje čulo.

„Tup-tup“, pa „kuc-kuc-kuc“. Tomu je iznerviralo što niko ne otvara. Ustade ljut, sve vreme psujući i bogoradeći što do vrata mora da ide baš on koji je najstariji u kući i koji je ceo dan nameštao gume na skupim automobilima, dok sâm vozi jugo star dva-deset godina.

– Ja moram da ustajem kao da sam najmlađi. A tako je i na poslu – dok ovi mladi majstori dignu dupe, ode mušterija u drugu radnju... Posle se čude što im je mala plata. Za mušteriju moraš da se boriš, dragi moj – progundā glasno majstor Toma. – Ko je!? – povika usput.

Tomina žena Radmila taman beše sklonila jelo sa stola, pa poče da se čudi mužu pitajući se na koga to on više i šta mu bi da ustaje tek što je legao.

– Ne čuješ da neko lupa na vrata? – dobaci joj Toma.

– Ne čujem – žena će začuđeno.

– Pa da, ja sad najbolje i čujem. Samo zato što ste vi lenji ja moram da ustajem, a taman sam sklopio oči.

Kad je završio s negodovanjem, Toma otvori vrata potkrovlja koje su dobili od opštine. Nije prošlo ni dva dana otkako ga je adaptirao onako kako je znao. Pred vratima nije bilo nikoga. Majstor Toma se zagleda u mrak, pa upali svetlo na stepeništu. I dalje nikoga nije video. Pogleda niz stepenište, ali tamo je vladala tišina. Onda se zbunjen brže-bolje vrati u krevet da, na mestu gde ga je maločas prekinuo, uhvati svoj stari san o boljem životu.

Samo što leže, kad opet začu ono „tup-tup“, a potom i „kuc-kuc“.

Majstor Toma nakrivi glavu ne bi li bolje oslušnuo i uhvatio iz kog pravca dolazi kuckanje. Ali dok se on nameštao da bolje čuje, kuckanje je prestalo.

Toma besan sede na krevet, a onda poče da pretražuje sobu misleći da je posle adaptacije potkrovlja neki miš tu ostao zarobljen pa sad gricka i udara ne bi li izašao. Majstor leže na patos i primiri se, ali kao za inat ništa se nije čulo. Zavuče se pod krevet – ništa. Potom ustade i pope se na njega kako bi pogledao na plakar u kom su stajale posteljina i garderoba.

Ni tamo ništa nije video, a kuckanje se nije čulo.

Toma se vrati u krevet, ali tek što zatvori oči, opet poče ono „tup-tup“ i „kuc-kuc-kuc“.

Brzo poče da šara očima po sobi, tražeći izvor tog zvuka.

Onda stavi uho na noseću gredu, spojenu s manjim gredama koje su podupirale onu najvažniju – slemenjaču, koja je držala ceo krov.

Idući tako pogledom po drvenoj konstrukciji za zvukom, kao pas koji je namirisao trag divljači, on najzad dođe do izvora kuckanja i lupkanja. Ukoči se kao poenter koji je markirao lovinu. Prisloni uho na to mesto, a onda razgovetno ču kako se neka ptica gnezdi i kljunom kucka u gredu. Kako izleće i doleće u rupu koju je napravila tu, pod njegovim tek adaptiranim krovom. Prvo je mislio da je to samo jedna ptica, a onda je shvatio da ih je više: kad jedna odleti, druga doleti. Pitao se majstor Toma koje to ptice mogu biti, pa se najzad doseti. Pope se na krevet, otvori kosi krovni prozor i proturi glavu napolje. Već je padao mrak. Bio je kraj zime, ali proleće još nije stiglo. Neka magluština se zajedno s mrakom lepila za vlažne krovove od starog biber crepa prekrivenog mahovinom, koja je za oko možda ružna iako je vrlo korisna – sve rupe na ovim trošnim krovovima, kroz koje inače zna da procuri jaka kiša, ona zatvara kao najbolji dihtung.

Toma jasno kao na dlanu vide kako na samo dvatri metra od njega jedna crna ptica ulazi pod strehu, a druga izleće napolje. Smenjivale su se.

– Vrane – zaključio.

Radmila tad uđe u sobu i prodrma muža za noge.

– Šta ti je, crni Tomo, da nećeš da skačeš sa krova? Jesi li poludeo, kuku meni?

– Otkrio sam – odgovori ovaj likujuć.

– Šta si otkrio, majketi?

– Otkrio sam ko to lupka i kucka – trijumfalno je obavesti – vrane kuckaju. Prave gnezdo!

Prvi put posle nekoliko dana Toma je bio nasmejan, zadovoljan bez razloga jer njegove muke tek počinju.

Majstor Toma je ubrzo sastavio ručak s večerom, popio još dva piva i te noći spavao kao top skoro do jutra. Pred zoru, negde oko pola šest, opet se začulo „kuc-kuc-kuc“, a posle toga i „tup-tup“.

Probudi se Toma iz sna koji je noć trebalo da začini najslađom pričom. Probudi ga lupkanje. On se pridiže na kolena, pa udari po gredi pesnicom tako da se Radmila trže i sede na krevet kao dečja lutka, prelomljena u struku, neprirodno ispravljenih leđa.

Na licu joj se pojavi i nevini detinji osmeh, koji je tu bio za svaki slučaj, tek da se nađe.

Možda je ona nešto skrivila a da to i ne zna. Imala je običaj da hrče, pa ju je majstor Toma često grubo budio i prekidao joj san ne bi li prestala.

– Šta je, Tomo? – unezvereno upita, vrteći glavom čas levo, čas desno, kao da po sobi traži odgovor.

– Vrane. Proklete vrane opet kuckaju!

– Kako ih do sada nismo čuli?

– Kako ih nismo čuli? – ljutito će Toma. – Kako da ih čujemo, kad su se tek juče uselile?!

– Gde su se uselile, molim te? – sad već i Radmila poče da gubi živce.

– Tu, ispod našeg krova. Pronašle rupu i uselile se. Sad će svakog dana da nam kuckaju od pet ujutru. Kao da sam specijalno za njih adaptirao potkrovlje.

– Neće, Tomo, samo dok ne naprave gnezdo, onda će se umiriti.

Na pola Radmiline rečenice začu se graktanje. Do sada se čulo samo „tup-tup“ i „kuc-kuc“, a sada ptice na sav glas progovoriše svojim maternjim jezikom.

– Izaći ću danas malo ranije s posla, pa ću smisliti kako da ih oteram – reče majstor Toma svojoj zabrinutoj ženi.

Posle obilnog doručka od crnog luka, slanine i četiri jaja na oko, Toma se sa šestog sprata spustio stepenicama. Stara zgrada nije imala lift, a siromašni stanari nisu mogli da finansiraju njegovu ugradnju. Čim je izašao na ulicu, majstor pogleda gore. Na krovu, odmah iznad rupe u kojoj se nalazilo gnezdo, stajala je crna ptica za koju je pomislio da je vrana. Kasnije će se ispostaviti da je u pitanju bio gačac – gradska ptica koja se gnezdi na drveću i živi u kolonijama, a veoma liči na vranu jer pripadaju istoj familiji.

Gledao je majstor Toma crnu pticu *Corvus* i mislio šta će i kako će. Onda viknu na nju, više da vidi kako će ptica reagovati, nego s namerom da je zaista otera.

Nije znao majstor Toma koje reči da upotrebi – da li da pticu tera kao živinče, ili kao kokošku. Nikada u životu nije terao crnu pticu *Corvus*.

– Iššš! – prošišta.

Gačac se ne pomeri, a prolaznici koji su žurili na jutarnje autobuse pogledaše majstora Tomu kao da nije baš sasvim svoj.

Na poslu je sve prošlo onako kao što godinama prolazi. Menjanje guma se zakazuje, kao da si kod zubara.

Skidaju se zimske s velikim kramponima, a montiraju letnje. Čekaju se redovi po nekoliko dana.

Tako je to kod naših ljudi, uvek čekaju poslednji čas. Radio je majstor Toma, ali je sve vreme mislio na crne ptice. Bilo mu je svejedno kako se te ptice zovu, interesovalo ga je samo kako da ih otera iz one rupe ne bi li supruga i on mogli da spavaju na miru. Znao je da neće dobro raditi ako ne bude dobro spavao i da će samim tim manje zarađivati jer je radio po učinku. Koliko posla, toliko i para. Kapitalizam je već stigao u Srbiju, samo što radnici o tome još nisu bili obavešteni.

Čim se tog dana vratio s posla, Toma je otišao pravo u sobu da čuje šta rade ptice.

Prošao je pored troje dece ne pozdravivši ih. Oni mu rekoše „dobar dan, tata“, ali je on zaždio pravo u spavaću sobu. Umirio se i počeo da sluša. Onda mu je preko lica preletela senka zabrinutosti. Čuo je lepo kako kuckaju i krešte – jedna ptica odleće, druga doleće. Popeo se na krevet, otvorio prozor, provirio i video ih kako u kljunovima nose slamke.

– One grade gnezdo, Radmila. One će ovde izgleda da ostanu ko zna do kada – saopšti tužnu istinu sad već očajan Toma.

– Ma šta si navalio na te ptice, kao da su državni neprijatelji? – dobaci mlađi sin Zoran. Rečnik kojim se služio mali Zoran bio je rečnik kompjuterskih igrlica. Iako još nije pošao u školu, dečak je već bio šampion u pucačinama *Freelancer* i *Die Hard*.

– Jesu mi, sine, neprijatelji, nego šta su. Nisu državni nego moji, lični neprijatelji i ja ću ih lično uništiti, baš kao što ti svaki dan uništavaš te tvoje u igricama.

– Znam, čale, ali trebaće ti neko oružje, ne možeš golim rukama. Ja imam najmodernije naoružanje, uzmi M4A1 ili AK-47 – reče mališan i odmah mu na ekranu demonstrira pucačinu.

– Jeste, sad će još i oružje da nabavi da bi ubijao nedužne ptice! – dobaci kao usput Zorica, koja se spremala za sastanak s dečkom. Zorica je bila najstarije dete u porodici, imala je petnaest godina i ozbiljnu vezu.

– Čuti ti i požuri, čeka te onaj ćelavi nabildovani idiot – kroz smeh joj dobaci koju godinu mlađi brat Kosta.

– Tata, reci mu da ne vređa. Ošamariću ga! – pubertetskim, kreštavim glasom zavrišta Zorica.

– A-ha, misliš da si jača od mene?! – reče Kosta koji joj je već zavrtao ruku.

– Tišinaaaa! – viknu Toma. – 'Oću da čujem šta rade!

Svi se umiriše i pogledaše u pravcu grede iza koje su gačci svijali gnezdo.

Začu se ono poznato „kuc-kuc“, usledi „tup-tup“, a onda se ptice ogласiše nekim krećanjem i čegrtanjem sličnim onom koje proizvode čegrtaljke najvatrenijih navijača na fudbalskim utakmicama.

Ti novi zvuci sasvim onespokojiše Tomu.

On krenu da udara u gredu šakama, onda ode u kuhinju po kutlaču, pa njome počе lupati, prvo lagano, a onda sve jače. Kad se drška kutlače odvoji od kašike i pade na pod, Radmila viknu:

– Dosta! Jesi li poludeo, čoveče?!

– Jesam, poludeo sam! – zaurla majstor Toma. – Braniš te odvratne, crne ptičurine, a ne mene! Na čijoj si ti strani!?

– Znaš li ti da sad mogu da nas kazne što ih uznemiravamo? Ne daj bože da im se nešto desi, mogli bi da nas prijave i da platimo debele pare za odštetu. To su novi evropski zakoni. Znaš da sam čitala u novinama da se za jednu zgaženu bubamaru plaća pet hiljada dinara? Šta misliš, koliko li je tek za ovolike ptičurine?

– A ko će platiti to što ću ja za koji dan postati nervno poremećen od njihovog kuckanja i kreštanja? Ko će to da plati? Ko će platiti ako izgubim živce pa vas sve po kući podavim, a?

Kada vide očevo izbezumljeno lice, mali Zoran zaplaka od straha. Majstor Toma se malo pribra pa sinčića uze u naručje i poče da ga ljubi.

Kad su čule plač i viku, crne ptice se uznemiriše i počеше da krešte i kucaju kljunovima u gredu sve više i sve jače.

Onda nastaje tišina koja, nažalost, svi su to znali, nije nagoveštavala ništa dobro. Radmila pripremi večeru. Jeli su ćutke. Tomin nemir i nezadovoljstvo preneli su se na sve ukućane. To je normalno. Kada glava kuće nije kako treba, ne mogu ni ukućani da budu u redu.

Kada su te noći Radmila i Toma legli u krevet, nešto posle jedanaest sati, kreštanje beše prestalo. Divan je bio taj mir u njihovoj spavaćoj sobi, te ga oni brže-bolje iskoristiše i zaspase.

Tako se završi i drugi dan od kad su se ptice uselile u potkrovlje.

Buđenje je sledećeg jutra bilo nešto ranije. Već oko pet sati. Napolju se nije ni razdanilo. Počelo je s malo

kuckanja, da bi potom jedna od ptica krenula da čangrlja, pa onda i da klopata udarajući kljunom. Toma je otvorio oči i zagledao se u jednu tačku na plafonu.

„Krc-krc“, „tup-tup“, pa onda opet čangrljanje.

Majstor Toma tog jutra nije otišao na posao. Nije ni doručkovao. Rešio je da tom zlu stane na put. Otišao je u podrum i doneo kesicu sa mišomorom. Pre nego što je počeo adaptaciju potkrovlja, posipao je mišomor po podrumu i tamanio miševe koji su se bili nakotili i uništavali sve što je moglo da se pregrize i pojede. Od guma za bicikl, pa do starih tepiha i starih dečjih igraćaka. Načeli su čak i plastično bure u kom je stajao kiseli kupus.

Dok su deca još spavala, Toma je namazao mišomorom parče slanine i, pomažući se tankom, dugačkom daščicom, polako ga spustio niz klizave crepove do samog otvora u gnezdo. Onda je malo pritvorio prozor i gledao šta će se desiti. Ne prođe mnogo, a jedna od ptica, ona malo veća, biće da je to bio mužjak, bez mnogo dvoumljenja uze ono parče slanine u kljun i veselo ga odnese u gnezdo. Toma spusti i drugo parče za drugu pticu. I ona malo počeka, pa se pojavi na krovu, zgrabi parče slanine sa mišomorom i pobeže u gnezdo.

Toma se zadovoljno spusti u krevet i počeo da osluškuje reakcije. U gnezdu je vladalo veselje. Obe ptice su komadale slaninu i graktale od zadovoljstva. I Toma je bio zadovoljan očekujući njihovu skorbu smrt. Mišomor je jak, a te ptice su slabašne i krhke, mislio je Toma, nadajući se da će njegovim mukama uskoro doći kraj. Ptice su se otimale o slaninu i kao da su se prepirale, pa

su bile još glasnije nego prethodnog dana. Probudile su i Radmilu koja sede na krevet i zagleda se u zadovoljnog Tomu.

– Gotovo je, dao sam im mišomor. Sad samo čekam kraj. Neće one sa mnom da se zajebavaju.

– Kakav mišomor, jesi li ti normalan?

– Ja sam potpuno normalan. Uskoro ćeš videti kakva tišina će zavladati u kući – zadovoljno reče majstor Toma.

– Joj, Tomo, skroz si poludeo. Što se, bre, toliko žestiš na te jadne ptice? Pusti ih da žive, i one su živa bića.

– Otkad si ti tako osetljiva? Da se nisi učlanila u neko društvo za zaštitu životinja a da ja ne znam?

– Nisam, kažem ti to zbog dece. Vidi kako te gledaju, kao da si poludeo.

– Ne izmišljaj, molim te. Vidiš da Zoki bira oružje. Hoće da mi pomogne da ih zajedno sredimo.

Kad su se ptice najele, malo su se i primirile. Toma pomisli da je završio posao. Osmehnu se Radmili, pa likujući ode u kuhinju da i on najzad doručkuje.

Mali Zoran je već bio na svom radnom mestu za kompjuterom. Čuvena pucačka igrica *Counter Strike* ga je potpuno okupirala. I pored strašnog pucanja, bacanja bombi, eksplozija, Zoran je čuo kako ptice ponovo lupkaju u gredu i čangrljaju.

– Tata, opet one vrane grakću. Sad govore nešto na francuskom.

– Kakav francuski, šta pričaš? – upita Toma praveći se da ne čuje.

– Pa vidiš da kotrljaju slovo „rrrrrr“, kao i ja – imitirao je ptice mali Zoran.

– Nemoguće, sine. Potrovaio sam ih. Ništa se nije čulo skoro dva sata. Od tvog štektaanja mitraljezom čini ti se da one čangrljaju.

– Čuo sam, tata, kad ti kažem – uporan je bio Zoran, ne prestajući da puca iz mašinke M4A1.

Znao je mali Zoran da razlikuje zvuk M4A1 od AK-47 i naravno da je dobro čuo graktanje ptica koje su dovodile do ludila njegovog tatu.

Toma se oprezno prišunjao spavaćoj sobi. Gačci koji su ranije samo kuckali, krckali, čangrljali i kreštali, zaista su svemu tome dodali i ono Zoranovo francusko „rrrrrrrr“.

Toma besan leže na krevet, izvrnu se na leđa i nogama poče udarati u gredu. Gačci odleteše iz gnezda da bi se, čim se ovaj umorio i prestao da lupa, opet vratili i ponašali kao da se ništa nije desilo. Od lupanja nogama samo su se pojavile pukotine na gipsanim pločama koje je majstor Toma prikucao između drvenih rogova. To ga je još više učvrstilo u uverenju da svog neprijatelja mora uništiti.

Uveče svi sedošše za sto da večeraju. Zorica je gutala zalogaje ne bi li što pre otišla na sastanak s dečkom.

– Daj, ćale, da vidimo na internetu šta piše za te ptičurine? – doseti se Tomin stariji sin Kosta.

– Jeste, treba promeniti taktiku – ustajući reče Zorica.

– To je tačno, ćale. Moraš da menjaš taktiku, kao ja u igricama. Kad ne ide s jednim oružjem, ja menjam i municiju i oružje – reče mali Zoran.

Čim su večerali, Kosta je kao vičniji kompjuteru, a i stariji, na *Vikipediji* pronašao tačan naziv ptica koje su okupirale Tominu teritoriju, informisao se o njihovom izgledu, saznao kojoj familiji pripadaju i pročitao još dosta podataka. Na sajtu *Vikipedije* je pisalo: *Gačac (Corvus frugilegus) je ptica iz porodice vrana (Corvidae). Naseljava područje Evroazije. Crne je boje sa belim kljunom, oko čijeg korena se nalazi gola bela koža. Voli da se gnezdi u kolonijama na gradskom drveću (u parkovima i bulevarima). Često ga ljudi mešaju sa gavranom.*

– Tata, možda je najbolje rešenje da ih uzmemo za kućne ljubimce – reče Zorica i ode zalupivši vrata za sobom.

– Ne valja. Evo ovde piše da ih baš ne treba uzimati za kućne ljubimce jer ne mogu da se prilagode, a ako ih predugo držiš zatvorene u kući, onda više ne mogu da se vrate u prirodu – čitao je Kosta s interneta. – Evo, piše još i da su svaštojedi i da legu mlade u proleće.

– Ja sam video juče u parku da otimaju hranu kero-vima. Uopšte ih se ne boje – uključi se Zoran u diskusiju konzilijuma.

– Vrlo su pametni – nastavio je Kosta. – Gačac, pripadnik familije vrana, ubacuje kamenčiće u cev kako bi podigao nivo vode i dohvatio crva. To su otkrili u pododeljenju za proučavanje ponašanja životinja Univerziteta u Kembridžu. U Ezopovoj basni „Vrana i bokal“ žedna vrana koristi kamenje kako bi podigla nivo vode u bokalu da bi utolila žeđ. Novo istraživanje pokazuje da su gačci sposobni da rešavaju kompleksne zadatke upotrebom alata i da lako mogu savladati tehniku koja se pominje u Ezopovoj basni.

– E, sad, ispašće da su ti gačci pametniji od našeg tate – pomalo uvređeno reče mali Zoki.

– Neka, neka, neka su pametni kao Ajnštajn, doći ću im ja glave – Toma je bio ozbiljno uvređen tim poređenjem.

– Slušajte ovo... Litvanci su došli do boljeg rešenja, postavili su plave i ljubičaste balone u krošnje drveća, jer vrane, navodno, ne vole te boje, a ne dopada im se ni pomeranje balona u krošnjama – prepričavao je Kosta ono što je čitao na internetu.

– E, to je već bolje. To je najzad neki konkretan predlog. Vidite, deco, te ptice su napast svuda po svetu, a ne samo ovde u Zemunu. Znači da je ta vrana ozbiljan protivnik. Nije makar ko. Sad mi je malo lakše, ali i teže – konstatova Toma, sad već sasvim ozbiljno.

– Nije vrana, tata – ispravi ga Kosta. – Gačac. Gačac se zove ta crna ptica.

Radmila nehotice unese još jednu veću i ozbiljniju zabunu u ceo slučaj. Ona pomenu ptičji grip H5N1, o kom se govorilo tih dana, kao jednu vrlo opasnu i zaraznu bolest koja bi s tih ptičurina mogla da se prenese na sve u porodici. Posle ovog saznanja, složili su se da glava porodice mora da uništi opasne ptičurine.

– Promeniću taktiku – reče majstor Toma.

Konzilijum se rasturi. Zoki nastavi da igra pucačku igricu *Counter Strike*. Zvuci s kompjutera još više razdražiše ptice i one počеше da čangrljaju svom snagom.

Kosta je uzeo da rešava zadatke iz matematike za sutrašnji kontrolni, a Radmila krenu da pere sudove od večere. Gačci nastaviše svoju igru lupkanja, kuckanja i

čangrljanja, začinjenu sa onim francuskim „rrrrrrrr“, do duboko u noć.

Majstor Toma zaspao nešto oko ponoći, tek kad su se gačci primirili.

Tokom sledećih nekoliko dana Toma je ostavio gačke na miru. Izgledalo je da se navikao na njih. Nije se žalio, ni lupao po drvenoj gredi kad bi oni zaklepetali kljunovima. Samo bi saginjao glavu i zatvarao za sobom vrata spavaće sobe.

Radmila ga je poznavala i znala je da se on samo primirio i da smišlja osvetu, ali nije htela da mu staje na muku, pa ga je ostavila na miru.

Majstor Toma se sve više zadržavao van kuće. Nakon posla nije odmah dolazio kući da jede i prilegne, već je s društvom odlazio u kafanu na pivo. Kad bi došao kući malo priпит, odmah bi zaspao, te više ne bi čuo klopavanje i graktanje crnih ptica.

Ali to nije bilo rešenje, znao je Toma. Neće valjda zbog tih ptica da postane alkoholičar i da rasturi rođenu familiju?! I Radmila mu je to rekla.

Požalio se Toma svojim kolegama dok su pili po treće pivo u kafani *Brioni* na Karađorđevom trgu. Bila je to kafana gde su dolazili svi, od radnika i službenika, do književnika, pesnika, glumaca i lekara iz obližnje ispostave hitne pomoći. Kad se za majstor Tomine muke proćulo – a tu se sve odmah proćuje – prvo su se svi smejali, ali je ubrzo proradila čuvena zemunska solidarnost, pa su počeli da padaju predlozi kako da se izađe iz te zaista čudne situacije. Što je najgore, iz bašte kafane *Brioni* videlo se gnezdo u koje su uletale crne ptice.

– Ja sam tako jednom skidao gnezdo vrane koja mi je srala po kolima. Popeo sam se na merdevine i srušio joj gnezdo. Zna li vi da se ona zaletela na mene i sve me kljunom gađala pravo u oči? Pao sam s merdevina i sav se izubijao. Opasne su te ptice – veoma zabrinuto i s izvesnim saučešćem i razumevanjem reče šef male samoposluge na uglu Karađorđeve ulice, Zlatko, dose-ljenik iz Bosne, koga su zato i zvali Bosanac.

– Kako da se penjem na merdevine kad je to šesti sprat? Vidite li, ljudi, koliko je to visoko? Da l' ste normalni?! – reče Toma.

– Možda da pozovemo onoga s korpom iz Elektro-distribucije, onoga što menja sijalice... Neka im on rasturi gnezdo – dobaci malo cinično doktor iz hitne i sasu vinjak u grlo.

– Jeste, doktore – ubaci dežurni pijanac Raca – al' znaš li ti koliko taj naplaćuje na sat? Dvesta evra. Zvao sam ga ja da mi skine dete s drveta. Zaglavio mi se bio sin Mihajlo prošle godine između dve grane, jedva smo ga skinuli. I taj umesto da bude srećan što je spasao dete, ej, bre, dečji život spasao... Nema humanosti. Uze dvesta evra za pet minuta i ne trepnu. Nije dete išlo na ekskurziju te godine. Šta ćeš, nema se.

– Sve je privatizovano, pa i te korpe za penjanje. Znaš kad bi za vreme komunizma smela da ti naplati državna dizalica što ti je spasla dete? Nikad – zagriženo počeo da brani prošla vremena zastavnik prve klase, koji je posle posla svratio na vinjak.

– Je li, majstor Tomo – ubaci se u priču i najmlađi majstor Zdravko koji se tek zaposlio u radnji pa se zato tako stidljivo obraćao majstoru Tomi – a što ne uzmete

neku čeličnu žicu pa probušite zid iznutra i prodžarate gnezdo? Mislim da će se ptice razbežati.

– Da znaš da ti nije loš predlog, mali – reče Toma.

Sutradan ponese s posla jaku čeličnu žicu dužine metar i nešto, i kako dođe kući, odmah ode u spavaću sobu. Čeličnom žicom je između dve cigle brzo našao put do gnezda. Gaćci počеше da se meškolje, da grakću, da se ljute i lepeću krilima.

A-ha, pomisli Toma, to je to. Gaćci, da ne bi bili probodeni žicom, brzo izleteše napolje, ali on nastavi da džara i da im rastura gnezdo. Onda nasmejan otvori krovni prozor da vidi rezultate svog napada. Iz gnezda je vetar odnosio paperje i slamčice, a gaćci su ga sa obližnjih platana besno gledali pravo u oči.

– Gledajte, samo gledajte! – doviknu im Toma.

– Nećete se više ovde gnezditi, ja vam kažem!

Noć je prošla mirno. Gaćci se nisu vratili u gnezdo. Toma je mislio da je stvar rešena i taman se sledećeg jutra spremao da doručkuje, kad opet začu „kuc-kuc“, „tup-tup“ i ono francusko „rrrr“ na kraju.

Majstor Toma ispusti viljušku na pod. Otrča do prozora i vide kako ptice naizmenično odlaze i dolaze noseći u kljunovima slamčice i grančice za novo gnezdo.

Ipak, nije odustajao. Nekoliko puta im je rušio gnezdo, ali su ptice ponovo sakupljale materijal i gradile gnezdo ispočetka.

Poražen, te noći pred spavanje sedeo je Toma na pola stolice, pored sina Zorana, i gledao ga kako uništava neprijatelja svim raspoloživim sredstvima. Prvo pucanjem iz mašinki, onda bombama i pucanjem iz snajpera, a na kraju bacačem plamena.

Čekaj... Bacač plamena. Toma se ozari. Da, spaliće ih. To je rešenje. Uzeće plinsku bocu, proturiće gorionik kroz rupu koju je napravio žicom i spaliće ptičurine dok ukućani budu spavali.

Što je pomislio, to je i učinio. Kad nikog nije bilo kod kuće, majstor Toma je proširio rupu i u jednom trenutku ukrstio pogled sa mužjakom lično. Pogledali su se okom u oko. Majstor Toma se nije obazirao na taj pomirljivi pogled, već se lukavo smeškao radujući se novoj mucij koju je gačcima pripremao.

Kada su te noći svi ukućani polegali, osim Zorice koja je bila na sastanku sa dečkom, Toma je pripalio gorionik na jednoj dugačkoj šupljor šipki koja je crvenim tankim crevom bila spojena sa plinskom bocom. Oganj je suknuo iz bacača plamena. Toma je oprezno progurao oružje kroz rupu i odvrnuo ventil do kraja. Najzad mu je uspelo! Gačci su oprljeni počeli da beže iz gnezda. Graktali su na sav glas, lepetali osmudežnim krilima i lupali kljunovima iz sve snage, ljuti što su najzad nasamareni. Dok je gorionik bljuvao vatru a gačci ni živi ni mrtvi tražili spas, desila se jedna nepredviđena stvar. Vatra iz gorionika zahvatila je suve grančice iz gnezda, a onda se plamen preneo na drvenu gredu, pa se pokušaj uništavanja ptica pretvorio u spasavanje Tominog stana i porodice. Vatra je pretila da zahvati celo potkrovlje, a ono je bilo puno greda koje je majstor Toma prilikom nedavne adaptacije i lakirao lakom za čamce. Lak je sada samo ubrzavao širenje požara. Sve u svemu, katastrofa je bila na pomolu. Radmila se probudila u panici. Počela je

da vrišti i budi decu terajući ih da beže iz potkrovlja dok je vreme i spasavaju gole živote.

Toma se u toj katastrofi ipak pokazao kao priseban i odgovoran domaćin. Brzo je naredio da familija formira lanac od kupatila do spavaće sobe i da dodaju jedni drugima šerpe pune vode. Na kraju, posle kraće borbe sa stihijom, vatra je ugašena.

Iako je bila kasna noć, svi su sedeli oko stola. Toma je zbog dezinfekcije pio rakiju. Nagutao se dima. Deca su ćutala. Radmila je ćutala. Znali su da, ako u tom trenutku progovore i okrive ga, svašta može da se desi. Onda se Zorica vratila sa sastanka s momkom i upitala:

– Šta je, da nije neko umro? Šta to smrdi na izgo-relooooo?

Svi su ćutali, a sledećih nekoliko dana Toma se trudio da sanira posledice požara. Na poslu nikome ništa nije pričao. Kud će od sramote i da priča kako je umalo zapalio sopstvenu kuću. Tek adaptirano potkrovlje.

Nije prošlo ni dva dana, kad se oko pet ujutru iz gnezda opet začu „kuc-kuc“, „tup-tup“, klepetanje kljunovima i kotrljanje francuskog „rrrrrr“.

Gačci su ponovo donosili slamke za gnezdo.

Toma proviri kroz krovni prozor. Dugo je gledao u crne ptice, ali one kao da ga više nisu videle. Ili su se samo pretvarale. Letele su po slamčice, vraćale se i sve tako. Ali, primetio je Toma, po materijal nisu izlazile obe ptice, već samo ona veća. Mužjak.

Gde li je ženka, pomisli Toma, možda sam nju ipak spalio.

– Lezi i spavaj, imaš još dva sata do posla – reče Radmila i povuče muža s prozora u krevet.

Kao da najzad priznaje poraz, Toma se spustio u krevet i legao. Osluškivao je kako crna ptica svija novo gnezdo. Začudo, spavao je mirno. Ustao je u sedam i počeo da se sprema za posao. Pre nego što će krenuti, odlučio je da još jednom proverí šta ptice rade. Kroz malu pukotinu pod gredom ugleda tada nešto što ga prenerazi. Dva mala, pegava jajeta.

Dva jajeta, znači da će uskoro tu biti još dve nove ptice, pomisli majstor Toma, i obuze ga novi nemir. Ode pokunjen na posao, sa željom da se više nikada ne vrati u potkrovlje koje je pre samo nekoliko meseci s radošću renovirao za svoju familiju.

Pokušavao je Toma da se navikne na lupkanje i kucanje. Čuo je ptice kao kroz san i nastavio još malo da spava. Pravio se kao da ih nema, a bilo ih je. Pravio se da ih ne čuje, a čuo ih je. Ženka nije izlazila napolje. Ležala je na jajima, a mužjak je stalno leteo i tragao za hranom. Ona mu je kasnije jela iz kljuna.

Kad, jednog jutra nešto pre pet, Toma načuli uši i lepo ču:

– Piju-piju, pi-pi!

Poče da gurka Radmilu laktom. Ona se probudi iz tvrdog jutarnjeg sna i sede na krevet namestivši onaj svoj „osmeh za svaki slučaj“. Unezverenim pogledom

poče da šara po sobi i traži tačku oslonca za koju bi se pogled uhvatio i vratio je u stvarnost.

– Čuješ... Mladi... Izlegli se mladi – Toma joj to saopšti nekako bez ljutnje, sa čudnim osmehom u uglovima usana. – Prošlo je tačno osamnaest dana. Vidiš, tri dana ranije nego kokoške koje leže dvadeset jedan dan na jajima. A guske i patke leže čak trideset dana – objašnjavao je zakone prirode supruzi Radmili, jer ona je bila gradska devojka, a on seosko dete.

Tog dana, kada se vratio s posla, majstor Toma je doneo u torbi kožurice slanine i parčiće mesnog nare-ska, ostale od užine.

Popeo se na krevet, pa kroz prozor, kao što je pre nekog vremena uradio sa onom otrovanom slaninom, na daščici gurnuo hranu bliže gnezdju. Veliki gačac, mužjak, izađe i osmotri ga nepoverljivo. Nakrivi glavu i pogleda ga pravo u oči, ali ne htede da priđe. Gde da veruje posle onolike bespoštedne borbe – bušenja, čupanja, trovanja i paljenja – da je sad iznenada majstor Toma postao miroljubiv? Tek kad se Toma sklonio s prozora, gačac uze hranu i odnese je u gnezdo.

Radmila uđe u sobu, baš kad je Toma silazio s kreveta.

– Šta radiš to, Tomo? Hraniš ih?

– Hranim. Vidiš da imaju dvoje mladih. Ako se ne prehrane, mogu da uginu. Nema nigde hrane, još je hladno. Zima još nije popustila – odgovori majstor Toma i ode u kuhinju da za gačke naseče još malo salame i sira. Potom se brzo vrati do prozora.

– Mladi moraju da dobiju dovoljno kalcijuma, da im kosti postanu čvršće – reče majstor Toma više za

sebe. Potom se pope na krevet, izviri kroz prozor i na daščici gurnu gačcima hranu za mlade. Na vratima sobe stajali su Radmila, Kosta i mali Zoki. S nevericom su gledali kako majstoru Tomi vise noge iz badže krovnog prozora.